

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีการประกอบกิจกรรมร่วมกัน มีการเคลื่อนไหวปรับตัวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาพแวดล้อม การที่จะทำให้อยู่ร่วมกันของมนุษย์จำนวนมากเป็นไปโดยสงบสุข มนุษย์จึงได้สร้างสรรค์แบบแผนการปฏิบัติของมนุษย์ในสังคมขึ้น ซึ่งเรียกกันในเวลาต่อมาว่า "วัฒนธรรม" ซึ่งกำหนดมาตรฐานการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ที่ทุกคนจะต้องเข้าใจร่วมกัน วัฒนธรรมในที่นี้คือ วิถีชีวิต ประกอบด้วย วิธีการผลิต ระบบคิด ความเชื่อ ความสัมพันธ์ต่าง ๆ แนวปฏิบัติ ระบบคุณค่าที่สมาชิกในชุมชนยอมรับและมีผลต่อพฤติกรรมของคนในฐานะปัจเจกและคนในชุมชน ในชีวิตจริงทั้งหมด นอกจากการเรียนรู้และพยายามทำความเข้าใจแบบแผนทางพฤติกรรมที่มนุษย์ในรุ่นก่อน ๆ ได้สร้างไว้ เพื่อให้คนรุ่นใหม่สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขกลมกลืนไปกับสมาชิกอื่นในสังคม และปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา (เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์ และคณะ, 2533, หน้า 79) การปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมขึ้นกับบริบทของชุมชนในแต่ละชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคแต่ละสมัยอย่างเป็นระบบและสลับซับซ้อน เช่น ระบบวิถีคิดของชาวบ้านล้านตัมมีเหตุผลอันเข้มแข็งรองรับอยู่ และจะแปรเปลี่ยนไปก็โดยเหตุผลใหม่ที่พอเพียงสำหรับการหักล้างของเดิม จึงไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดแต่อย่างใดที่ชาวบ้านเลือกที่จะคงระบบและความเชื่อบางอย่างของชุมชนเอาไว้และเลือกที่จะยกเลิกความเชื่อบางอย่างด้วยตนเอง

ในช่วงเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา หรือตั้งแต่มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นต้นมา สังคมไทยโดยเฉพาะสังคมชนบทได้เผชิญหน้ากับภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอย่างรุนแรง ระบบเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์กลายเป็นรูปแบบการผลิตหลักในสังคมชนบท ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น เน้นการใช้ทุน การจ้างแรงงาน และการผลิตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ดังนั้น จึงนำมาซึ่งการขยายตัวของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แรงงานและระบบการขนส่งที่ทันสมัย เพื่อการกระจายผลผลิต

ทั้งตลาดภายในและตลาดโลก ทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์ทั้งในการผลิต และการกระจายผลผลิต จากการผลิตแบบครัวเรือน ไปสู่การผลิตขนาดใหญ่ มีปริมาณ มีมาตรฐาน ตามความต้องการของตลาด จากการแลกเปลี่ยนแรงงานในการปลูกข้าว ไปสู่การจ้างแรงงาน และระบบตลาดที่มีความสลับซับซ้อน ปัจจุบัน อาจจะสามารถกล่าวได้ว่า ไม่มีชุมชนหมู่บ้านใดในสังคมไทย ที่ระบบเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ยังเข้าไปไม่ถึง เว้นแต่จะแตกต่างกันตามความเข้มข้นของความเป็นพาณิชย์เท่านั้น ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ที่แทรกตัวเข้าไปสู่ระบบเศรษฐกิจหมู่บ้าน ที่ผ่านมา รัฐและระบบราชการก็ขยายขอบข่ายการปฏิบัติการของรัฐด้วย ทั้งในด้านการควบคุม ทรัพยากรธรรมชาติและประชากร การให้บริการ การพัฒนาและการสร้างอุดมการณ์ของรัฐไทย ที่หนุนช่วยและส่งเสริมระบบเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์บนพื้นฐานของความมั่นคงทางการเมือง จะเห็นได้ว่า ระบบราชการจะประสบความสำเร็จอย่างมากในการขยายเครือข่ายของระบบราชการลงไป ในระดับชุมชนหมู่บ้าน สามารถกำหนดขอบเขตของหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ในการบริหารและปกครอง สามารถควบคุมและดึงเอาอำนาจการจัดการทรัพยากรในชนบทมาเป็นของรัฐ จัดตั้งกลไกในการปกครอง มีตัวแทนของรัฐปฏิบัติงานอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งสามารถให้บริการ ด้านการศึกษา สาธารณสุขและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในด้านของพัฒนาการของระบบข้อมูลข่าวสารที่เกิดจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้การส่งผ่านข้อมูลไปสู่ชนบทอย่างรวดเร็วในรูปแบบของ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ทำให้ขอบเขตการรับรู้ของชาวบ้านมิได้จำกัดแต่เฉพาะเรื่องราวภายในหมู่บ้าน และละแวกใกล้เคียง แต่สามารถรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั่วประเทศและนอกประเทศพร้อม ๆ กันอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการยื่นเยื้องระยะทางระหว่างศูนย์กลางกับบริเวณชายขอบระหว่างเมืองกับชนบท เพราะสามารถรับรู้ข่าวสารเรื่องเดียวกันได้พร้อม ๆ กัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนอย่างใหญ่หลวง ชุมชนมีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงตนต่อสู้ในการทำมาหากิน เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น แต่ก็ทำได้ สามารถปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลง ได้เหมือนกันหมดไม่ ทั้งนี้ เพราะภายใต้เงื่อนไขของ ทรัพยากรธรรมชาติ ที่เราได้สะสมมา ความสามารถเฉพาะตัวหรือที่เรียกกันว่า วารสสะสมทุนทาง วัฒนธรรม โอกาสของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนเงื่อนไขทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคม ที่แต่ละชุมชนเผชิญอยู่

ในชนบท ชาวนาต้องเผชิญกับการล้มลุกคลุกคลานจากการเข้าไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ชาวนาที่มีทรัพยากรจำกัด และขาดเงินทุนในการนำมาใช้ในการผลิต จะเลือกที่จะขายแรงงานในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเริ่มเป็นที่ต้องการมากขึ้น เช่น รับจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมในหมู่บ้าน และในละแวกใกล้เคียง เท่าที่มีความต้องการแรงงาน บางครั้งจะเห็นการรวมตัวกันของชาวนาที่ไร้ที่ดินจะออกไปเป็นแรงงานรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม ยิ่งเมื่อความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีมากขึ้น และการผลิตในภาคเกษตรกรรมไม่ให้ผลตอบแทนเท่าที่ควร ชาวนาจึงหันไปเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม เช่น เป็นแรงงานก่อสร้าง เป็นงานแรงงานไร้ฝีมือ หรือเป็นแรงงานกึ่งฝีมือในโรงงาน แรงงานรับจ้างจึงกลายเป็นทางออกอย่างหนึ่งให้กับคนในชนบทที่สามารถจะนำมาซึ่งรายได้เพื่อจับจ่ายใช้สอยในครัวเรือน การออกไปเป็นแรงงานรับจ้างดังกล่าวนี้ ส่วนหนึ่งเป็นการอพยพแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นรูปแบบของความสัมพันธ์แบบใหม่ระหว่างชนบทกับเมืองท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ เมืองจึงกลายเป็นความหวังสำหรับคนในชนบท โดยเฉพาะคนยากจน ที่ขยายโอกาสให้กว้างขึ้นในการหารายได้มาสู่ครอบครัว อย่างไรก็ตาม โอกาสในการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการที่เมืองเปิดให้ค้นหาได้มีมากมายและให้สิ่งตอบแทนที่ดีและมั่นคงเสมอไปไม่ ยิ่งสำหรับชาวนาในกลุ่มที่ขาดความรู้และความชำนาญ โอกาสที่จะได้งานทำที่มีรายได้ดีก็มักกับแรงงานที่ลงไปนั้นเมื่ออยู่จำกัด ในส่วนของแรงงานสตรีชาวชนบทมีจำนวนไม่น้อยที่ดิ้นรนหนีปัญหาความยากจน โดยการหันหลังให้กับการทำงานในภาคเกษตรกรรม เลือกที่จะเป็นคนรับใช้ในบ้าน เป็นพนักงานเสิร์ฟอาหารตามร้านอาหาร ร้านค้า โรงแรม หรือเป็นหญิงบริการในสถานเริงรมย์ประเภทต่าง ๆ ในเมืองขนาดใหญ่ หรือแม้แต่ในต่างประเทศ ทางเลือกในการหารายได้เช่นนี้ ถึงแม้ว่าจะขัดต่อค่านิยมแบบเดิมของสังคมไทยก็ตาม แต่ในสภาวะของการดิ้นรนเพื่ออยู่รอดและความต้องการที่จะเลื่อนฐานะทางสังคมของคนยากจน ทำให้ค่านิยมแบบดั้งเดิมต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย (ชยันต์ วรรณะภุติ และคณะ, 2536, หน้า 3)

การเปลี่ยนแปลงของชุมชน มีทั้งที่ทำให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ มีความเจริญก้าวหน้า แต่บางครั้งก็ทำให้เกิดปัญหาขึ้น เช่น การรับเอาเทคโนโลยีจากภายนอกเข้ามาอย่างไม่จำแนก เพื่อตอบสนองความทันสมัยและความสะดวกสบาย ทำให้บางคนในชุมชนต้องยากจนลง กลายเป็นคน

มีพื้นเส้น เห็นแก่ตัว เกิดการ แก่งแย่งกัน ความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชนหายไป ก่อให้เกิดปัญหา อีกมากมายตามมา แต่บางชุมชนเปลี่ยนแปลง โดยปรับตัวไปในทางที่มุ่งรักษาสภาพนิเวศน์เกษตร แบบเดิมไว้ ไม่ยอมรับเทคโนโลยีการผลิตจากภายนอกทั้งหมด ไม่เน้นการผลิตเพื่อการค้า โดยใช้ การปลูกพืชแบบผสมผสานหรือทำการเกษตรแบบธรรมชาติ ใช้ปุ๋ยคอกกนหนุ่ยเคมี ใช้แรงงานคนและ สัตว์ในชุมชนแทนเครื่องจักรยนต์ เพื่อลดต้นทุนการผลิต ทำให้ชุมชนมีรายได้ที่สามารถเลี้ยงตนเอง ได้และยังทำให้สภาพนิเวศน์ของชุมชนไม่ถูกทำลาย

การปรับตัวของชุมชนจะส่งผลทั้งในแง่บวกและแง่ลบแก่ชุมชน และมีความเกี่ยวข้องกับ ระบบการศึกษาที่มีอยู่ในชุมชน ในอดีตการศึกษาตามธรรมชาติที่พ่อ-แม่ถ่ายทอดความรู้แก่ลูก ในการ ทำมาหากินการดำรงชีวิตให้อยู่รอด ความจำเป็นที่จะ ได้รับความศึกษาหรือความรู้จากการศึกษาจาก ภายนอกมีน้อยมาก การปรับตัวก็ไม่มี ความจำเป็น ต่อมาการศึกษาสมัยใหม่ เริ่มขึ้นและได้แพร่ กระจายไปทั่วแทบทุกชุมชนของประเทศ การศึกษาและ โอกาสที่ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ จากสื่อสารมวลชนต่างๆ ก็มีมาก จึงมีอิทธิพลต่อรูปแบบวิธีการปรับตัวของชุมชนเป็นอย่างมาก เช่น มีการปรับตัวโดยการรับความรู้ ความคิด และการปฏิบัติใหม่ ๆ ที่ชุมชนคาดหวังว่า จะช่วยให้ การดำรงชีวิต และการงานอาชีพดีขึ้น

การปรับตัวของชุมชน บางครั้งเป็นการปรับโดยเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิม เช่น ด้าน ความเชื่อ ชาวบ้านได้คิดนำวิถีอันมาเสริมเพื่อยังคงความเชื่อของตนเองไว้ เช่น ชาวบ้านบวกล้อ อำเภอลำดอง จังหวัดเชียงใหม่ ทำพิธี "ทานตอยข้าว" ขณะที่ชาวบ้านแม่ฮั่ววัก "ทานเจตีย์ข้าว" ทุกปี โดยนำข้าวมารวมกันเพื่อภารกิจทางศาสนา เช่นเดียวกับชาวนาลุ่มน้ำชี นำเอาข้าวปลา อาหารมาร่วมกันทำพิธีบุญพระเวส แม้แต่ครัวเรือนที่ยังอดอยาก และมีข้าวไม่พอกิน ชาวนา กล่าวว่ " แม้มีบาทหนึ่งก็ทานบาทหนึ่ง " ในปัจจุบัน ชาวนายากจนลง พวกเขาแก้ปัญห การปฏิบัติประเพณี โดยการย่อประเพณีให้สั้นลง โดยร่วมกันหลาย ๆ หมู่บ้าน เพื่อสืบทอดประเพณี ต่อไปให้ได้ แทนที่จะพากันยกเลิกไป เช่นเดียวกับประเพณีกินสลาก ซึ่งเป็นประเพณีสำคัญมาก ประเพณีหนึ่งของภาคเหนือ ชาวบ้านต่างถิ่นจะเดินทางกลับบ้านเกิดเพื่อ " ตานก๋วยสลาก " ให้ แก้ววัด ซึ่งเป็นประเพณีอันใหญ่โต แต่ปรากฏว่า ชาวบ้านบวกล้อได้คิดใช้วิธี " ตานต้นเงิน " ที่

กระทัดรัดกว่าขึ้นมาแทน (พรพีไล เลิศวิชา, 2534, หน้า46)

ชาวบ้านกล่าวว่า การदानต้นเงิน (ทานต้นเงิน) ดีกว่าการกินสลากตรงที่ไม่เป็นการสิ้นเปลือง เพราะไม่ต้องเตรียมอาหารเครื่องต้มไว้เลี้ยงต้อนรับเพื่อนบ้านหรือคนรู้จักที่มาร่วมงานจากต่างถิ่น แต่การदानต้นเงินเป็นการรวบรวมเงินทำบุญจากผู้มีจิตศรัทธา แล้วนำไปถวายพระโดยทางวัดที่เป็นเจ้าภาพจะนิมนต์พระจาก "หัววัด" (หมายถึง วัดที่มีการติดต่อแลกเปลี่ยนร่วมงานไปมาหาสู่กัน โดยพระและชาวบ้านที่ศรัทธาวัดนั้น ๆ ต่าง ๆ มาร่วมงานส่วนชาวบ้านที่ศรัทธาวัดนั้น ๆ ไม่ต้องมาร่วมงานด้วย ในการदानต้นเงินนี้ หัววัดต่าง ๆ จะส่งมาเฉพาะพระสงฆ์เท่านั้น ศรัทธา (หมายถึงชาวบ้าน) ไม่ต้องมา ดังเช่น ในปี พ.ศ. 2533 มีหัววัดประมาณ 20 กว่าหัววัดที่ร่วมदानต้นเงินที่วัดบ้านบวก บางวัดมีพระมาไม่กี่รูป คณะกรรมการวัดก็ซื้อถุ้งยามถวายพระต่างถิ่นและถวายปัจจัย 200 บาทต่อรูป ชาวบ้านตระหนกอยู่เสมอว่าถ้าหากทำการदानต้นเงินแทนการกินสลากทุกปี สักวันหนึ่งประเพณีกินสลากอาจเลือนหายไปจากชุมชน จึงตกลงกันว่าหลังจากदानต้นเงิน 5 ปี แล้วจะจัดประเพณีกินสลาก 1 ปีสลับกันไป

ในด้านการผลิตก็มีให้เห็น เช่น ที่บ้านแม่ฮ่าว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ชาวบ้านได้ต่อสู้กับอิทธิพลชนชั้นอื่นนอกหมู่บ้าน โดยจัดตั้งกลุ่มยั่งยืน เพื่อรวบรวมข้าวไร่ขายและให้กู้ จัดตั้งร้านค้าที่ชาวบ้านเป็นเจ้าของถือหุ้น ขายสินค้าราคายุติธรรมผลกำไรคืนสมาชิก รวบรวมผลผลิตเกษตรไว้แก่งพ่อค้า และจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อรับออมเงินและให้ชาวบ้านกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าตลาด ผู้นำของหมู่บ้านได้คิดหารูปแบบและเงื่อนไขในการจัดรูปแบบองค์กรปฏิบัติงาน การจัดการด้านการเงินระบบบัญชีและการตลาดของตนเองขึ้นมาเอง (พรพีไล เลิศวิชา, 2534, หน้า 95)

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่า การปรับตัวเป็นสิ่งที่สำคัญของบุคคลและชุมชน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะได้ดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการปรับตัว การปรับตัวสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะในชีวิตของบุคคลหรือชุมชน และมีผลทำให้คงสภาพเดิมไว้ไม่ได้ บุคคลและชุมชนจะต้องมีการปรับตัวอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ก็ปฏิเสธกระแสที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งจากภายนอกและภายในชุมชนที่เข้ามากระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ ทำให้เกิดความไม่

สมคูล บุคคลและชุมชนจึงมีการปรับตัวซึ่งอาจจะผิดไปจากเดิม แต่เป้าหมายก็คือความพอใจในระดับที่ยอมรับกันได้ ในเรื่องนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจว่า ในสังคมที่มีการศึกษาสมัยใหม่ มีการติดต่อกับภายนอก สามารถรับรู้ข่าวสารได้สะดวกในทุกๆทาง จะมีการปรับตัวอย่างไรในด้านผลิต ความเชื่อและความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลทำให้การปรับตัวบรรลุผลหรือไม่บรรลุผล คำตอบที่ได้จะเป็นแนวทางสำคัญในการที่จะนำการศึกษาใหม่ ๆ และการพัฒนาไปสู่ชุมชนได้อย่างเหมาะสม เพราะปัญหาหลักของการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน ไม่ได้มาจากขาดแคลนงบประมาณ บุคลากรหรือเทคโนโลยี หากแต่มาจากการขาดความเข้าใจสภาพของชุมชนอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ความเข้าใจอันคลาดเคลื่อนเป็นตัวกำหนดทำที่ นโยบายและแนวทางปฏิบัติที่มักให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจแต่เพียงด้านเดียวมิได้พิจารณาองค์ประกอบทางสังคม วัฒนธรรม อันเป็นพื้นฐานสำคัญและเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ของชุมชนหมู่บ้านมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวของชุมชนในด้านการผลิต ความเชื่อ และความสัมพันธ์ในชุมชนกิ่ง เมืองกิ่งชนบท ในภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขและองค์ประกอบทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบการปรับตัวของชุมชนในด้านการผลิต ความเชื่อ และความสัมพันธ์ในชุมชน
2. ใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมการปรับตัวของชุมชนของนักการศึกษาอิสระและผู้ที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การปรับตัว	หมายถึง กระบวนการและกลไกการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมหรือสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท	หมายถึง ชุมชนที่อยู่ในชนบทแต่ไม่ห่างจากชุมชนเมือง เป็นสังคมชนบทที่มีการศึกษาสมัยใหม่ เข้าไปมีการติดต่อกับภายนอก สามารถรับข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวกในทุกๆ ทางและกำลังเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมบริการหรือเกษตรกรรมกึ่งบริการ
องค์ประกอบทางสังคม	หมายถึง ส่วนประกอบต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับ องค์กรของชุมชน สถาบัน กลุ่มทางสังคม ผู้นำ ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นต้น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ดำเนินการวิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนบ้านเขื่อน หมู่ที่ 5 ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เหตุผลในการเลือกพื้นที่ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ

1. เป็นชุมชนขนาดกลาง มีประชากรประมาณ 100-150 หลังคาเรือน เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ตั้งมาไม่ต่ำกว่า 100 ปี ประชากรในชุมชนมีวิถีชีวิตสืบต่อกันมาช้านาน มีระบบเครือญาติที่เชื่อมสัมพันธ์กัน มีโรงเรียนและวัดช่วยในการขัดเกลาพฤติกรรมของคนในชุมชน
2. สภาพของชุมชน มีการคมนาคมติดต่อกับภายนอกสะดวก ได้รับการสื่อสารและข้อมูลต่าง ๆ หลากทิศทาง ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของเมืองสูง เช่น มีโรงงานอุตสาหกรรม มีหมู่บ้านจัดสรรขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีการปรับตัวและมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิมและมีลักษณะคล้าย ๆ กับชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทอื่น ๆ ในภาคเหนือด้วย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ศึกษาถึงวิธีการและลักษณะการปรับตัวของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต 3 ด้าน คือ ด้านการผลิต ความเชื่อ และความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน (สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์, 2533) ซึ่งจะพิจารณาจากประเด็นย่อยดังนี้

- ด้านการผลิต จะศึกษาการปรับตัวเกี่ยวกับอาชีพและรูปแบบการผลิตทางการเกษตร จากเกษตรดั้งเดิมเป็นการเกษตรเพื่อการค้า
- ด้านความเชื่อ จะศึกษาการปรับตัวที่เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน
- ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน จะศึกษาการปรับตัวเกี่ยวกับระบบเครือญาติ ระบบครอบครัว รวมทั้งความสัมพันธ์ช่วยเหลือกันระหว่างครอบครัวภายในชุมชนด้วย

2.2 ศึกษาเงื่อนไขและองค์ประกอบทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของชุมชน ทั้งเงื่อนไข ปัจจัยภายนอกได้แก่ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของเมือง การพัฒนาและนโยบายของรัฐบาล และเงื่อนไขปัจจัยภายในได้แก่ ผู้นำ องค์การต่าง ๆ ในชุมชน

เพื่อให้มองเห็นภาพการปรับตัวที่ชัดเจน จึงทำการศึกษาย้อนหลังจากการทำวิจัยไปเป็นระยะเวลาประมาณ 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 ถึง พ.ศ. 2536

3. แหล่งข้อมูลที่จะศึกษา

กลุ่มทางสังคมในชุมชน เช่น กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการ กลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการ และประชาชนในวัยและฐานะต่าง ๆ กัน